

4.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aan het realiseren van de doelstellingen van de gemeente zijn onvermijdelijk risico's verbonden. Hiertegen zijn diverse maatregelen te treffen, zoals verzekeren (overdragen van risico's) en voorzien in interne beheersingsmaatregelen (voorkomen en beheersen van het risico). Voor de dan resterende risico's is het nodig middelen vrij te houden om eventuele schade op te vangen.

Conform het BBV bevat deze paragraaf weerstandsvermogen de volgende informatie:

- Het beleid met betrekking tot de weerstandscapaciteit en risico's;
- Een inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de benodigde weerstandscapaciteit (risico's);
- De relatie tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit;
- De basis set van voorgeschreven 5 financiële kengetallen.

4.2.1 Definities

De volgende begrippen staan in deze paragraaf centraal:

Risico: De kans van het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeente.

Beschikbare weerstandscapaciteit: Alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Helmond beschikt of kan beschikken om de risico's te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. Voor de gemeente Helmond gelden op begrotingsbasis de volgende posten als beschikbare weerstandscapaciteit:

- Algemene reserve
- Algemene reserve Grondbedrijf
- Winstneming Grondbedrijf
- Post onvoorzien
- Onbenutte belastingcapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit: Dit zijn de middelen die de gemeente Helmond nodig heeft om haar risico's financieel op te vangen en betreft feitelijk een financiële vertaling van de risico's.

Weerstandsvermogen: Geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (middelen die beschikbaar zijn om risico's te dekken) en benodigde weerstandscapaciteit (de risico's die de gemeente loopt) van de gemeente Helmond. Deze relatie wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (risicoprofiel)}}$$

4.2.2 Beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico's

Risicomanagement is een middel om op een gestructureerde manier risico's in beeld te brengen, te evalueren en beter te beheersen door er proactief mee om te gaan. Door al in een vroeg stadium na te denken over de mogelijke risico's van bepaald beleid zijn deze te voorkomen of kunnen mogelijk ernstige gevolgen worden beperkt.

Risico's worden geïnventariseerd, voor zover mogelijk worden de financiële gevolgen bepaald en, als dat mogelijk is, worden beheersmaatregelen getroffen. De benodigde weerstandscapaciteit is

afhankelijk van de aard en omvang van de risico's. Ook bij goed financieel beheer kunnen onverwachte financiële gevolgen optreden. Dergelijke risico's kan de gemeente dragen door het achter de hand hebben van voldoende weerstandsvermogen.

Naast het aanhouden van een financieel weerstandsvermogen zijn er andere manieren om de financiële gevolgen van risico's op te vangen:

- Bepaalde gebeurtenissen zijn onverwacht, maar doen zich regelmatig voor in de loop van de tijd. Hiervoor neemt de gemeente de financiële gevolgen op in de begroting of in voorzieningen;
- Een aantal risico's worden opgevangen door specifieke bestemmingsreserves. Indien de omvang van deze reserves niet toereikend zijn, dan komt de Algemene reserve in beeld als risicoafdekking;
- Interne beheermaatregelen;
- Bij investeringsprojecten nemen we een onvoorzien post mee;
- Risico's kunnen we beperken door het afsluiten van verzekeringen. De gemeente Helmond heeft bijna alle verzekeringen in huis die gewenst, noodzakelijk of verplicht zijn. Het eigen risico op deze verzekeringen is relatief laag. Door de mondige inwoner, juridisering van de samenleving (claimcultuur) en cybercrime staan verzekeraars onder druk. Hierdoor is de tendens dat premies worden verhoogd en service/dekking wordt geminimaliseerd. Om hierop in te spelen sluit de gemeente Helmond minder verzekeringen af of verhoogt de gemeente het eigen risico. Daarmee vangt zij deze risico's meer in eigen beheer op. Bovendien onderzoeken we de mogelijkheid om gebruik te maken van een franchiseconstructie op de polis.

Binnen het risicomanagement van de gemeente Helmond worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Van ieder risico wordt een inschatting gemaakt van de financiële impact en de kans van optreden;
- Niet alle onderzochte risico's zijn te vertalen in een financiële omvang of bandbreedte. Deze risico's worden wel benoemd, maar niet in euro's uitgedrukt;
- Gestreefd wordt naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,5. Deze lijn is meegenomen in de gewijzigde financiële verordening (bij begroting 2017). Dat wil zeggen dat alle risico's voor 1,5 maal gedekt kunnen worden vanuit de beschikbare weerstandscapaciteit;
- De benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit worden bij de jaarrekening en begroting geactualiseerd.

4.2.3 Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is gedefinieerd als alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om risico's te dekken, zonder dat de begroting en het beleid hiervoor aangepast dienen te worden. De beschikbare weerstandscapaciteit kent zowel een incidentele als een structurele component.

(bedragen x € 1.000)

Beschikbare weerstandscapaciteit		
Algemene reserve vrij aanwendbaar	26.853	
Algemene reserve grondbedrijf	46.053	
Winstneming grondbedrijf (contante waarde)	11.000	
Post onvoorzien incidenteel	500	
<i>incidentele weerstandscapaciteit</i>		84.406
Onbenutte belastingcapaciteit	1.790	
<i>structurele weerstandscapaciteit</i>		1.790
Totale weerstandscapaciteit		86.196

Incidentele weerstandscapaciteit € 84,4 miljoen

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve, de algemene reserve grondbedrijf, winstneming grondbedrijf en de post voor onvoorzien. Daarbij wordt opgemerkt dat de te verwachten winsten uit het grondbedrijf niet direct beschikbaar zijn en uiteindelijk ook nog gerealiseerd moeten worden. De algemene reserves waarover de gemeente Helmond beschikt ten aanzien van Sociaal Domein en I-deel worden, gezien de onzekerheden als gevolg van de decentralisatie, buiten de beschikbare weerstandscapaciteit gehouden.

De winstneming vanuit het grondbedrijf betreft de verwachte winsten uit 2018 en 2019.

Omvang onbenutte belastingcapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit. De gemeente Helmond kan haar belastingen verhogen of haar heffingen kostendekkend maken om financiële tegenvallers op te vangen. De omvang van de onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte tussen enerzijds de feitelijke opbrengst uit het totaal van de onroerende zaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffingen en anderzijds de opbrengst die de gemeente zou moeten realiseren als zij een beroep zou doen op een aanvullende bijdrage op grond van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (de zogenaamde artikel 12-norm). Volgens die norm moeten de afvalstoffenheffing en de rioolheffing 100% kostendekkend zijn, of mag de onderdekking gecompenseerd worden door een hoger OZB-tarief.

Uit de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit blijkt dat de gemeente Helmond nog een ruimte van € 1,79 miljoen heeft (tot het redelijk peil 2019 op basis van artikel 12 = 0,1905%).

De toets aan de artikel 12- norm geeft derhalve het volgende beeld:

Berekening onbenutte belastingcapaciteit

(bedragen x € 1

miljoen)

	Huidige Inkomsten	Maximale Inkomsten	Onbenutte capaciteit
OZB	21,98	23,49	1,51
Reinigingsheffingen	8,73	9,01	0,28
Rioolheffing	9,57	9,57	0,00
Totaal	40,28	42,07	1,79

Gemeenten zijn in principe vrij om de hoogte van de OZB-tarieven te bepalen. Bestuurlijk is echter vastgelegd, dat de minister de gemeenten maant om de tariefstijging op macro niveau te matigen. Bij de bepaling van de nieuwe macronorm voor 2019 is rekening gehouden met 2,4% reële trendmatige groei van het BBP en 1,6% prijsontwikkeling Nationale Bestedingen, waardoor deze uitkomt op 4,0%.

4.2.4 Benodigde weerstandscapaciteit

De inventarisatie van de risico's en daarmee de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gebeurt binnen de gemeente Helmond door de specifieke risico's financieel te kwantificeren en algemene risico's te benoemen.

De specifieke risico's zijn risico's die van toepassing zijn op Helmond. Allereerst wordt een inschatting gemaakt van de kans dat dit risico zich voordoet. Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Borgstellingen en garanties (factor 0,05);

- Zeer onwaarschijnlijk (factor 0,1);
- Onwaarschijnlijk (factor 0,25);
- Mogelijk (factor 0,5);
- Waarschijnlijk factor (factor 0,9).

Voor een aantal risico's zijn al beheersmaatregelen genomen. De kwantificering van deze beheersmaatregel brengen we in mindering op het risico. Per saldo ontstaat dan een restrisico. Het totaal aan restrisico resulteert dan in de benodigde weerstandscapaciteit.

Naast de specifieke risico's kennen alle gemeenten ook algemene risico's. Deze lichten we in de volgende paragraaf toe.

Specifieke risico's

In onderstaand overzicht staan de gekwantificeerde risico' en hiermee de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit van de gemeente Helmond.

Nummer	Risico's	Incidenteel/Structureel	Waardering	Grondslag risico's x € 1.000	Beheersing	Dekking x € 1.000	Restrisico x € 1.000
1.	Juridische claims	I	0,50	200			100
2a.	Sociaal domein	I	1,00	7.500	Reserves Sociaal Domein	7.500	0
2b.	Participatiewet BUIG	S	0,50	3.500			1.750
3a.	Verstrekke geldleningen	I	0,05	22.500			1.125
3b.	Borgstellingen	I	0,05	27.000			1.350
4.	Leegstand Vastgoed	I	0,10	7.000			700
5.	Vennootschapsbelasting	I/S	0,10	1.000			100
6.	BTW sport	S	0,90	50			45
7.	Fiscale claims	I	0,90	PM			PM
8.	Schade door natuurgeweld	I	0,10	1.000			100
9.	Calamiteiten	I	0,10	5.000			500
10.	Risicoanalyse GGD	I/S	1,00	235			235
11.	Claim Attero	I	0,90	1.900	Reserve Afval	1.900	0
12.	Anterieure expl. overeenkomst	I	0,50	300			150
Risico's Algemeen							6.155
13.	Grondbedrijf			44.000	o.b.v. Monte Carlo		44.000
Risico's Grondbedrijf							0
Totale restrisico Algemeen en Grondbedrijf							50.155

Ad 1. Juridische geschillen

Binnen de gemeente Helmond dreigen er enkele juridische risico's. Deze afzonderlijke risico's betreffen juridische claims en worden samengevoegd tot één juridisch risico. Het gaat daarbij in totaal om een mogelijk risico van afgerond € 200.000.

Ad 2a. Sociaal domein

In de programma's Zorg & Welzijn en Jeugd & Onderwijs zijn er, vanwege de decentralisaties Sociaal Domein risico's die zich niet of slecht laten kwantificeren. Het grootste risico betreft de uitgaven in het kader van Jeugdzorg; een toename van aantal cliënten via wettelijke doorverwijzers leidt tot een toename van kosten en daarmee druk op de beschikbare budgetten.

Het financieel resultaat van het sociaal domein wordt sinds het uitvoeringsjaar 2015 met de reserve Sociaal Domein verrekend. De stand van deze reserve ultimo 2017 is voldoende om de financiële risico's voor de komende 3 a 5 jaar af te dekken.

2b. Participatiewet

Een overschrijding op het budget voor de gebundelde uitkering (rijksbijdrage BUIG ter financiering van de uitkeringen Participatiewet) tot maximaal 5% komt volledig voor rekening van de gemeente. Voor de overschrijding tussen 5% en 12,5% wordt de helft vergoed. Vanaf 12,5% vindt volledige rijkscompensatie plaats. Bij deze open einderegeling is er risico op een overschrijding van het budget. Het totale budget op grond van de Participatiewet bedroeg in 2017 ruim € 39 miljoen. Het mogelijke eigen risico bedraagt ca. € 3,5 miljoen. De waardering van dit structurele risico is 50% en deze kunnen we voor ca. 2,5 jaar opvangen binnen de algemene reserve i-deel. Sinds 1 januari 2016 voert de gemeenschappelijke regeling Senzer de Participatiewet uit voor de zeven deelnemende gemeenten. Na inzet van het eventuele weerstandsvermogen van Senzer, blijft de eindverantwoordelijkheid voor dit risico bij de afzonderlijke gemeenten. In 2017 heeft zich geen tekort voorgedaan op het budget en daarom hoeft er geen beroep op deze reserve gedaan te worden.

Ad 3. Verstrekte geldleningen en borgstellingen

Het volume ten behoeve van verstrekte geldleningen is ten opzichte van vorig jaar afgenomen, doordat de aflossingen hoger waren dan de nieuw aangegane leningen. Hierdoor is ook het risico afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Het totaal aan verstrekte geldleningen bedraagt eind 2017 € 22,5 miljoen en de gewaarborgde geldleningen € 27 miljoen. Op basis van het vastgestelde leningen- en borgstellingenbeleid bedraagt het risico 5% van de totaal uitstaande geldleningen. Het waarschijnlijke risico is dan € 2,5 miljoen.

Ad 4. Leegstand Vastgoed

De totaal geraamde huuropbrengsten bedragen ongeveer € 7 miljoen. Het risico van leegstand vangen we voor de relatief lage huren op binnen de exploitatie. Enkele panden staan nog leeg, waarmee leegstandskosten gepaard gaan. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de voormalige bibliotheek, jongerencentrum Jovic en de bovenverdieping van de bibliotheek. Daarnaast gaat het om gedeeltelijke en veelal tijdelijke leegstand in verzamelgebouwen (bijvoorbeeld lokalen/ruimtes in de Leonardus, de Uilenburcht). De verkoop van lege panden blijft moeilijk. Uiteraard zetten we ons in om de ruimtes/panden te verhuren. Zo mogelijk verkopen we panden voor zover ze een minder prominente maatschappelijke functie hebben en de biedingen marktconform zijn. Door het planmatig aangepakte onderhoud in de gemeentelijke gebouwen in de afgelopen jaren en de uitgevoerde maatregelen op veiligheidsgebied (brand, legionella, wateraccumulatie, elektra-keuringen en dergelijke) lijken de risico's op technisch gebied wat beperkter. Dat neemt niet weg dat zich altijd een calamiteit kan voordoen. Het uitgangspunt is dat we tegenvallende verhuurinkomsten en leegstand afdekken binnen de exploitatie Vastgoed. Dit kent een laag risicoprofiel, maar heeft wel direct een grote impact. Het zeer onwaarschijnlijk risicoprofiel bedraagt € 700.000, waarmee we een eerste jaar van leegstand kunnen opvangen.

Ad 5. Vennootschapsbelasting

De gemeente is vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Voor het indienen van de aangifte over het jaar 2016, werd uitstel verleend tot 1 oktober 2018. Nog steeds vindt er over meerdere onderwerpen overleg plaats tussen de belastingdienst en belangenorganisaties. De verwachting is dat over 2017 geen vennootschapsbelasting verschuldigd is. De uitkomst van het lopende overleg kan de inhoud van de aangifte vennootschapsbelasting over 2016 én 2017 beïnvloeden.

Grondbedrijf

Lange tijd heeft onzekerheid bestaan over de verschuldigdheid van vennootschapsbelasting. Pas in januari 2018 heeft de extern adviseur van de gemeente (Deloitte Belastingadviseurs BV) met de belastingdienst afspraken kunnen maken over de wijze van kostprijsberekening. Er is tot nu toe steeds van uitgegaan dat over zowel 2016 als 2017 geen vennootschapsbelasting betaald hoeft te worden. Ook op dit moment bestaat daarover nog geen zekerheid. De volledige berekeningen over 2016 en 2017 moeten nog gemaakt worden. Een eerste berekening van de grootste grondexploitatie lijkt het vermoeden te rechtvaardigen dat over beide jaren geen vennootschapsbelasting verschuldigd is. Omdat er naast de wijze van kostprijsberekening nog andere variabelen gebruikt worden die de einduitkomst beïnvloeden, blijft voorlopig het risico bestaan dat vennootschapsbelasting betaald moet worden.

Reclame/Restafvallen/Parkeerbedrijf

In vergelijking met de uitkomsten van het grondbedrijf zijn de positieve resultaten uit andere activiteiten van de gemeente marginaal. Eventuele winsten uit deze beperkte activiteiten kunnen verrekend worden met het voorziene negatieve fiscale resultaat van het grondbedrijf. Mocht blijken dat de activiteiten van het grondbedrijf toch tot een positief fiscaal resultaat leiden, dan leiden de eventuele resultaten van deze overige activiteiten ook tot een vennootschapsbelastinglast.

Ad 6. BTW gelegenheid geven tot sport

Per 1 januari 2019 wordt de vrijstelling met betrekking tot sport uitgebreid. Daardoor vervalt het recht op aftrek van voorbelasting bij investerings- en exploitatiekosten, waardoor de gemeente in een financieel nadeligere positie terecht komt. Voor de schade die daardoor ontstaat, is een compensatieregeling getroffen in de vorm van een specifieke uitkering. Het risico bestaat dat de hogere kosten niet geheel gecompenseerd worden.

Ad 7. Algemeen fiscale wetgeving

Ten aanzien van diverse (fiscale) onderwerpen is het mogelijk dat er een claim ontstaat. Dit heeft onder andere te maken met de complexiteit van de fiscale wetgeving en verwevenheid in alle (financiële) processen binnen de gemeente. De afzonderlijke risico's worden samengevoegd tot één fiscaal risico.

Ad 8. Schade door natuurgeweld

Bij natuurrampen kan in de openbare ruimte grote schade ontstaan die niet door verzekering wordt gedekt. Door goed regulier onderhoud in de openbare ruimte, vooral bomen, wordt dit risico zoveel mogelijk beheerst. De kans dat zich een natuurramp voordoet is onwaarschijnlijk, maar heeft wel een grote impact. Dit wordt geschat op € 1 miljoen. Daarmee is het restrisico € 100.000.

Ad 9. Calamiteiten

Calamiteiten, rampen met een grote impact en schade voor de Helmondse bevolking. Het actueel houden van het beschikbare rampenplan, door regelmatig overleg met

ketenpartners (politie, veiligheidsregio, GGD etc.), wordt dit risico zoveel mogelijk beheerst. De kans dat zich een calamiteit voordoet is onwaarschijnlijk maar kent een grote impact, geschat op € 5 miljoen. Daarmee is het restrisico € 500.000.

Ad 10. Verbonden partijen

a. Bij de oprichting van de ODZOB is personeel van het voormalige SRE overgegaan. Een aantal personeelsleden is daarbij ingeschaald op een lagere functie, met behoudt van salaris (garantielonen). Met ingang van juli 2017 worden deze kosten ten laste van de gehanteerde uurtarieven van de ODZOB gebracht.

b. Zie de paragraaf verbonden partijen, het risico wat de gemeente Helmond loopt omtrent de GGD komt op € 235.000, bestaande uit € 179.000 voor de publieke gezondheidszorg en € 56.000 voor ambulancezorg.

Ad 11. Afvalcontract Attero

Door Attero is bij gemeenten een claim neergelegd in verband met het vermeend niet nakomen van de aanleververplichtingen. Het mogelijke risico is de voorlopige claim van Attero tot februari 2017 van € 1,9 miljoen. Door gemeenten wordt deze claim betwist. Inmiddels is begin januari 2016 door Nederlands Arbitrage Instituut een uitspraak gedaan in ons voordeel in ieder geval voor de periode t/m 2014. Uw raad is daarover geïnformeerd. Attero kan hiertoe vervolgstappen ondernemen. Daarnaast kan Attero nog een claim indienen voor de periode 2015 tot het einde van de contractperiode (2017). In de reserve Afvalstoffenheffing zijn voldoende middelen opgenomen om dit risico af te dekken, tot het moment dat hierover volledige duidelijkheid is. Hierdoor is het restrisico nihil.

Ad 12. Anterieure exploitatieovereenkomst

Bij een afgesloten anterieure exploitatieovereenkomst inzake de herontwikkeling van de vrijgekomen locatie aan de Houtse Parallelweg 100, is er in eerste instantie een risico (door bijvoorbeeld een tussentijds faillissement van de eigenaar) ingeschat van maximaal € 300.000.

Omdat de eigenaar zijn beschikbare liquiditeit moet aanwenden voor onder andere de sanering, behoren een bankgarantie, waarborgsom en andere vormen van zekerheidstelling niet tot de mogelijkheden. Voor nadere informatie verwijzen we u naar raadsinformatiebrief 47-2016.

Actuele situatie.

Het project verloopt voorspoedig. De verwachting is dat het project eind 2018 wordt voltooid. Op dat moment wordt de openbare ruimte woonrijp aan de gemeente overgedragen. Inmiddels heeft in 2017 het bouwrijp maken van de openbare ruimte plaatsgevonden, voor rekening en risico van de initiatiefnemer. Het mogelijke risico voor de gemeente dat per 01-01-2018 op grond van het bovenstaande nog resteert, betreft de te maken kosten van het woonrijp maken. In omvang is het mogelijke risico voor de gemeente daarbij nog te kwantificeren op maximaal 50% van het oorspronkelijke risico ofwel op maximaal € 150.000.

Ad13. Grondbedrijf

Het grondbeleid van de gemeente Helmond is uitgewerkt in de Nota Grondbeleid 2017-2020. Voor een nadere onderbouwing en toelichting daarop wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid. Bij de berekening van de te verwachten eindresultaten van de Bouwgronden in Exploitatie (BIE) is zoveel mogelijk rekening gehouden met de op dit moment bekende omstandigheden en feiten. Naast deze omstandigheden en feiten zijn er echter ook nog onvoorziene risico's. Het grondexploitatieproces is namelijk een langlopend proces. De einddata van de langstlopende projecten (Brandevoort 2 1 januari 2031 en Automotive Campus 1 januari 2038) liggen nog ver weg.

De verhouding tussen deze onvoorziene risico's in de grondexploitatie en de middelen die we hebben om deze risico's op te vangen bepaalt de ratio van het weerstandsvermogen grondbedrijf.

In onderstaande risicoanalyse wordt de ratio weerstandsvermogen nader uitgewerkt op basis van een risicoanalyse op projectniveau. Om de ratio te kunnen bepalen wordt als eerste inzicht gegeven in de hoogte van het weerstandsvermogen.

Weerstandsvermogen Grondbedrijf

Algemene reserve Grondbedrijf	€	44,6 miljoen
Bij: resultaat 2017	€	<u>1,5 miljoen</u>
Algemene reserve Grondbedrijf na winstbestemming	€	46,1 miljoen

Risicoanalyse op projectniveau

In 2017 is aan een extern adviesbureau gevraagd om per grondexploitatie een multicriteria-analyse (ook wel Monte Carlo simulatie genoemd) door te rekenen. De Monte Carlo simulatie is een simulatietechniek waarbij per grondexploitatie vele malen wordt gesimuleerd met de voor de betreffende grondexploitatie specifieke risico's zoals afwijkend inflatiepercentage en bandbreedte bij geraamde kosten en opbrengsten. Bij elke simulatie wordt gerekend met andere startcondities. Het resultaat van deze verzameling simulaties geeft een beeld van de omvang van de specifieke risico's op de grondexploitaties.

Het totaalbedrag over alle 28 bouwgronden in exploitatie (BIE) leidt tot een risico van € 23,1 miljoen op basis van de Monte Carlo simulaties. Om een volledig beeld te krijgen van de risico's op projectniveau is alleen de Monte Carlo simulatie niet voldoende.

Er moet ook rekening gehouden worden met mogelijke scenario's die op een gedeelte van de BIE van toepassing kunnen zijn in de toekomst:

- Saneringsopgaven. In de grondexploitatieberekeningen is de beste inschatting gedaan van de verwachte saneringskosten. In het verleden is gebleken dat met name bij saneringsopgaven zich onvoorziene situaties voordoen die tot grote tekorten kunnen leiden. In de risicoanalyse op projectniveau wordt derhalve rekening gehouden met een mogelijke kostenoverschrijding van 50%. In totaal is dit voor de betreffende BIE een bedrag van € 1,7 miljoen.
- Opbrengstenstijging. In de grondexploitatieberekeningen is de beste inschatting gedaan van de verwachte grondprijzen in de toekomst. In de Monte Carlo simulaties is rekening gehouden met een bandbreedte in die opbrengstenstijging. Voor een aantal grote grondexploitaties met een langere looptijd is het de vraag of die bandbreedte voldoende is om het effect op te kunnen vangen in het scenario dat de opbrengstenstijging in de toekomst gaat tegenvallen. In totaal is dit voor de betreffende BIE berekend op € 3,5 miljoen.
- Planproductie. In de grondexploitatieberekening voor Brandevoort 2 is de beste inschatting gedaan van de verwachte woningbehoefte in de resterende periode van deze grondexploitatie (tot 1 januari 2031). Op dit moment gaat het goed met de economie en dus is de verwachting dat we met de ontwikkeling van Brandevoort 2 aan deze woningbehoefte kunnen voldoen. Uiteraard rekening houdend met regionale afspraken die zijn gemaakt en de bevolkings- en woningbehoefte cijfers van de provincie. In het scenario dat deze cijfers en/of afspraken in de toekomst aangepast gaan worden, is een doorberekening gemaakt wat het effect zou zijn als een gedeelte van de BIE Brandevoort 2 niet tot ontwikkeling komt. Dit effect is berekend op € 15,7 miljoen.

Uitgaande van de Monte Carlo simulatie en bovenstaande specifieke scenario's wordt daarmee het totale risico op projectniveau ingeschat op € 44,0 miljoen.

Algemene risico's

De algemene risico's voor de gemeente Helmond als gevolg van de wijzigende wet- en regelgeving zijn:

- Omgevingswet;
- Economische ontwikkelingen;
- Vernieuwing BBV;
- Wet open overheid (nieuw: mogelijke fundamentele wijziging van de wet openbaarheid van bestuur).

Omgevingswet

De invoeringsdatum van de Omgevingswet is door het Rijk definitief opgeschoven naar 1 januari 2021. Met de nieuwe Omgevingswet wordt het uitgebreide stelsel van wet- en regelgeving in het domein van de fysieke leefomgeving ingrijpend herzien en vereenvoudigd. Rond thema's als milieu, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer, water, cultuurhistorie en dergelijke gaan 26 wetten geheel of gedeeltelijk op in deze nieuwe raamwet. Dit moet leiden tot meer integrale afweging en besluitvorming.

Economische ontwikkelingen

Economische ontwikkelingen leiden tot hogere aanbestedingslasten, die mogelijk druk leggen op de exploitatielasten en de investeringslasten.

Daarnaast zijn er de volgende algemene ongewijzigde risico's:

- Ontwikkelingen Gemeentefonds (incl. herverdeling) en aanvullende bezuinigingen;
- Bezuinigingen en frictiekosten;
- Planschades, fiscale claims en overige juridische geschillen;
- Schade als gevolg van bestuurlijk of ambtelijk handelen.

4.2.5 Relatie tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (middelen die beschikbaar zijn om risico's te dekken) en benodigde weerstandscapaciteit (de risico's die de gemeente loopt) van de gemeente Helmond.

Deze relatie wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen. Voor de gemeente Helmond bedraagt deze ratio:

$$\frac{\text{€ 86,2 miljoen}}{\text{€ 50,2 miljoen}} = 1,72$$

Een ratio lager dan 1,0 duidt op een kwetsbare financiële positie omdat de beschikbare weerstandscapaciteit niet voldoende is om de geïdentificeerde risico's af te dekken. Een ratio van bijvoorbeeld 2,0 of hoger geeft aan dat er meer middelen beschikbaar zijn dan er worden ingezet en kan erop duiden dat onnodig middelen in reserve worden gehouden, waardoor bijvoorbeeld ambities onnodig op de "reservelijst" blijven staan.

De ratio geeft een goed beeld van de verhouding beschikbare weerstandscapaciteit en benodigde weerstandscapaciteit. Het is echter geen wetmatigheid dat bij een ratiowaarde kleiner dan 1,0 of groter dan 2,0 direct geanticipeerd moet worden op maatregelen in de middelensfeer. Niet alle geïdentificeerde risico's doen zich namelijk tegelijkertijd voor.

De berekende ratio van 1,72 voldoet aan de streefwaarde zoals opgenomen in de financiële verordening (minimaal 1,5).

4.2.6 Financiële kengetallen

Het BBV verplicht om een basisset van vijf financiële kengetallen op te nemen in de begroting. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk inzicht in de financiële positie van de gemeente.

De voorgeschreven kengetallen geven het volgende beeld:

Nr,	Jaarstukken Begroting Begroting Begroting Begroting Begroting						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
1.a	Netto schuldquote	42,2%	48,1%	48,2%	47,3%	46,5%	42,9%
	Netto schuldquote						
1.b	gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	35,4%	48,1%	48,2%	47,3%	46,5%	42,9%
2.	Solvabiliteitsratio	55,7%	54,6%	51,0%	52,5%	50,9%	51,6%
3.	Structurele exploitatieruimte	-0,2%	-2,3%	0,8%	0,7%	0,5%	1,1%
4.	Grondexploitatie	49,5%	34,7%	39,9%	32,8%	30,2%	25,1%
5.	Belastingcapaciteit	103,3%	103,7%	104,2%	104,0%	104,0%	104,0%

De onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie geeft geen aanleiding tot bijsturing.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De gecorrigeerde netto schuldquote geeft aan hoeveel van de vermogensbehoefte van de gemeente zelf (dus exclusief derden) extern gefinancierd is.

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen de 0% en 90%. Voorzichtigheid is geboden als de netto schuldquote tussen de 100% en 130% ligt, aldus de VNG. Helmond scoort hier goed, de druk van de rentelasten en aflossing kan opgevangen worden binnen de exploitatie.

Solvabiliteitsratio

Solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het kengetal geeft de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal aan. Een solvabiliteit van ongeveer 50% geeft aan dat de helft van het totale vermogen van de gemeente gefinancierd is met eigen vermogen. Er is geen probleem voor de financiële positie, tegenover de schulden staat voldoende eigen vermogen.

Structurele exploitatieruimte

Bij de structurele exploitatieruimte betekent een positief percentage dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Voor de begroting 2018 is dit percentage negatief vanwege de (structurele) onttrekkingen aan met name de dekkingsreserves investeringen, ter dekking van de kapitaallasten ten behoeve van activa met economisch nut.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. In Helmond

is het percentage 40% in 2019. Hoe hoger het percentage hoe groter het financieel risico gegeven de huidige marktomstandigheden.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in een bepaald jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorgaande jaar en uit te drukken in een percentage. De totale woonlasten liggen voor Helmond, met 104,2%, in de buurt van het landelijk gemiddelde op basis van de cijfers van het Coelo. De belastingcapaciteit van de 2020 en verder is gebaseerd op 2019.